

“Raudona”

Aidos Čeponytės ir Valdo Ozarinsko
instaliacija Šiuolaikinio meno centre

Raudona: spalvos zenitas; saulė ir karo dievybės. Vyriškas aktyvus pradai; ugnis; saulė; karalių spalva; meilė; džiaugsmas; šventė; aistra; įkarštis; energija; žiaurumas; seksualinis susijaudinimas; nuotakos fakelas; sveikata; stiprybė; kraujas; kraujo troškimas; kraujo praliejimas; pyktis; kerštas; kančia; išvermė; tikėjimas; kilniaširdiškumas; dykumos ir negandos spalva.

J. C. Cooper.

An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols

Kolosali instaliacija - puikus vaizdas ir dar puikesnis garsas, kokybiškas minimalizmas ir kamerinio santykio galimybė. Du ekranai - pavargęs moters veidas, lyg poterių vardinantis trapias priemones egzistencijai palaikyti; ir raudono lako purslai tyloje ant akų režiančios nertuotų šlaunų nuogybės. Nors vaizdas išdėstytas demokratiškai ir naratyviai - iš kairės į dešinę, - tačiau juk mums tvarka - tai hierarchija, ir todėl klausiu pati savęs: kuris vaizdas man svarbesnis? kuris sako ir kuris komentuoja?

Kiek teko girdėti ar skaityti, daugmaž visi “kabinasi” už pirmojo vaizdo (gal todėl, jog didesnis? iliustruojamas žodžiu? artimos buitinės realijos?). Anotacijoje tai nevykusiai įvardyta bandymu sulaikyti bėgantį laiką, fiksuotą detalioje išlaidų knygoje, atsiradusioje veikiausiai kaip praktinė būtinybė šiek tiek disciplinuoti pro pirštus slystančius pinigėlius. Rezultatas - totali laiko stingtis, naikinanti bet kokią “sustabdyto kadro” iliuziją. “Sustabdyto kadro” metafora suponuotų tam tikrą iš dinamiškos būties audio išplėstą gabalėlį; fragmentą, išgriebtą iš nuolatinio tapsmo. Tuo tarpu tai, ką regime, iliustruoja parmenidiškąjį būsimą - būtis yra; ji viena ir nedaloma; ji nekintanti ir amžina. Makaronų, morkų, majonezo, aliejaus, Elenos, vyno ir šokolado pasaulis - tai vienintelė reali tikrovė, kurioje smėsteli kintančių dalykų iliuzijos: ligos, vaistai, anglų kalbos pamokos...

Ir vis dėlto statiškosios kasdienybės būties ekstraktas, mano manymu, tėra rošas pagrindinėms siužetinėi linijai, reprezentuotai antruoju vaizdu. Vyro ranka raudonai lakuoja moters nagus, ir tai vienintelis raudonis visoje instaliacijoje, vedantis raudono *aidos* link.

Bandau prisiminti atvejus, kada vyras prikiša nagus prie moters grožio puoselėjimo ritualų. Neskaičiuoju tų, kuriems tai profesija, - kirpėjų, kosmetologų, masažistų - mat jie dažniausiai tėra belyčiai patikėtiniai, kurių kompetencijai nesivaržant atskleidžiamos kūno paslaptys. Visa kita - paženklinta niūraus fatališkumo žyme. Pigmalionas, savo vartotojiškoms rankomis suformavęs norimą pavidalą; “Helenos guldymas į karštą”, kur herojus pasimėgdamas “dekonstruoja” jam nepavaldžią moterį; galop vyras, grimuojantis savo moterį paskutinėn kelionėn... Paprastai vyras dažo moterį tik tuomet, kai ji pati neįgali to padaryti ir absoliučiai nuo jo priklauso. Šią grubią intervenciją jis pasiryžta įvykdyti tik ruošdamas ją ritualui, ruošdamas ją aukoti, atimdamas net mažiausią laisvę pačiai vizualiai save kurti.

Sujungus abu šiuos vaizdus į vieną mintį - sustojusio laiko įveiktą moterį bejėgėmis nusvirusiomis rankomis, kurias anonimas dažo krauju (?), - galima juos skaityti šitaip: “Pikta, kerštinga, žiauri šventė; vyriškas aktyvus pradai, trokštantis kraujo ir jį praliejantis, išvaduojantis bejėgę moterišką pradą iš kankinančios sustojusio laiko negandų dykumos; lyg nuotaką išlydintis su fakelu į naują būvį”.

KRISTINA SABALIAUSKAITĖ

Minimalistiškai optimali raudona

Čepoozarų (t.y. Aidos Čeponytės ir Valdo Ozarinsko) videoinstaliacijoje “Raudona” jūs esate lyg trise, lyg vienas. Atmeskime neįtikėjamą tamsią vamzdžiūtą patalpą prie ŠMC tualetų, pavadinkime ją “pasauliu” ir koncentruokimės į tuosius kitus - lyg tris, lyg vieną. Jeigu tai trys, tuomet juos galima aprašyti šitokiu būdu: didelis kiek pavargęs Aidos veidas milžiniškai ekrane, monotonišku balsu kokią valandą skaičiuojantis šeimynines buitines išlaidas; patrauklios (ne dailutės!) moters rankos nediduke monitoriuje, kurių nagus tepa raudonu laku kitos (Valdo?) rankos (viskas baigiasi ir prasideda iš pradžių kas keliasdešimt sekundžių); jūs pats, žiūrintis, kas čia

dabar dedasi, ir sėdintis tiek, kiek patinka (projekcinis aparatas už jūsų nugaros - taip pat jūsų dalis). Jeigu tai ne trys, o vienas, tuomet tąjį vieną tenka aprašyti kiek kitaip: nugara į projekcinį aparatą sėdite jūs; nuovargio pakąstas Aidos veidas yra viena iš jūsų sąmonės ir pasąmonės (vadinasi, tai irgi jūs pats) projekcijų; tos lakuojamos ir lakuojamos rankužės - kita jūsų sąmonės-sąmonės projekcija (niekur nesidėsi - vėl jūs). Jeigu išdrįstume pasinaudoti Jacques'o Lacano metaforomis, galėtume sakyti, kad pirmąją projekciją konstruoja jūsų akis, o antrąją - žvilgsnis (kas be ko: jame slypi geismas).

Matau nebe pirmą Čepoozarų instaliaciją. Vis rasdavau jiems ką prikišti: tai perkrauta, tai pernelyg racionalu, tai trūksta kažkokio valentingumo. Šįsyk mano priekaištai žlugo negimę. “Raudoną” (į instaliacijos struktūrą įeina ir pavadinimas!) teigčiau esant prikraudą minimalistiskai optimalaus aistringumo. Apskritai esu minimalizmo apologetas. Tą juk dar visai neseniai pareiškiau “Š. A.”, rašydamas apie performansų festivalį “Dimensija O”. Dar didesnis apolo-

getas esu optimalaus minimalizmo. Tai, tiesa, gali skambėti kaip “sviestas sviestuotas”, bet tuomet tektų pabrėžti, kad čia turimi galvoje du skirtingos prigimties sviestai. Ir jau visai besąlygiškai “apologinu” *minimalistiškai optimalią aistrą*.

Pastaroji Čepoozarų instaliacijoje yra suponuojama kelių dalykų. Ypač krinta į akis štai kas: ji pati apsiberia kasdienybės (t.y. neaistros) pelenais (apvargęs didžiojo ekrano veidas, balso monotoniškumas, kojinių, dešrelių, laikraščių, sūrio, batų etc. kainos), ji pati žiūroja šventės (t.y. aistros) anglimis (tos rankos, tas lakas kaip kraujas). Pulsuojama rafinuotai ir subtiliai. Taip rafinuotai ir taip subtiliai, kad, viena, ilgainiui imi nebeatskirti, kas labiau jaudina - kasdienybė (t.y. neaistra) ar šventė (t.y. aistra). O antra - suvoki, kad nieko nebūtų be jų jungties.

Tuomet tenka grįžti prie antrosios iš pradžioje aprašytų pozicijų (ne projekcijų!): kad čia ne trys, o vienas, tu vienas. Ir kad visa šitai vyksta tavyje kaip projekcijų žaismas. Perfrazavus senuko Hemingwayaus žodžius (kurios jis parašė būdamas jaunesnis negu aš dabar): šventė ir nešventė, kuri visuomet su tavimi.

-aa-